

HISTORICKÝ ÚSTAV ČSA
VMA - VOJENSKÝ HISTORICKÝ ARCHIV

Rada Č

NEJVYŠŠÍ SPRÁVCE ČS. VOJSK

N 5

Inventář

1992

Ú v o d

Prvním a nejvyšším vojenským orgánem na půdě nově vzniklého čs. státu byl Výbor národní obrany. Byl ustanoven dne 30. 10. 1918 Národním výborem československým jako jeho zvláštní složka a pověřen, aby řídil veškeré vojenské záležitosti na území ČSR. Jeho výkonným orgánem se stal nejvyšší správce československých vojáků, který samostatně rozhodoval ve všech běžných záležitostech, ve věcech závažných po schválení Výborem národní obrany. Funkcí nejvyššího správce byl pověřen starosta čs. obce sokolské dr. Scheiner. Bylo to proto, že zejména z řad členů této národní tělocvičné organizace byly formovány první české dobrovolnické jednotky.

Nejvyšší správce čs. vojáků spolu se zenakým vojenským velitelstvím v Praze, kterému bylo svěřeno vrchní velení nad všemi československými vojsky, tvořil vrchní vojenské velitelství.

Funkce nejvyššího správce byla zrušena 31. 12. 1918 (dekret prezidenta republiky čj. 1 pres. z 31. 12. 1918). Dr. Scheiner byl po té jmenován generálním inspektorem čs. vojáků.

Materiály fondu Nejvyššího správce čs. vojáků jsou uspořádány podle čísel jednacích. Vzhledem ke krátké době existence tohoto dočasného orgánu postačil k jejích uložení pouhý 1 karton. To však nijak nesnižuje historickou cenu dochovaných písemností.

I. S P I S Y

Inv.č.

1 9 1 8

Kart.

- 1 Tělocvičná jednota "Sokol" na Král. Hradčanech oznamuje, že důstojníci i mužstvo 8. zeměbranceckého pluku je roztříděno tím, že se mu nedostalo v Praze žádného uvítání, mužstvo si stěžuje na ubytování v zeměbranceckých kasárnách
(čj. 119/1918)
- 2 Čs. staniční velitelství v Berouně upozorňuje na připravovanou slavnost na počest postavení I. strážní setiny v Berouně
(čj. 120/1918)
- 3 Národní výbor v Jičíně zasílá telegram se správou o politické a vojenské situaci ve městě
(čj. 123/1918)
- 4 Telegram s hlášením náčelníka okrsku I sokolské župy podkrkonošské o organizaci "Národní obrany" v České Skalici
(čj. 125/1918)
- 5 V. Werhaut z Veltrus vznáší dotaz ohledně znění rozkazů zeměbranceckého četnického velitelství pro Čechy z 29. a 30.10. 1918, které nerespektují vznik samostatného Čs. státu
(čj. 128/1918)
- 6 Prap. Kohout podává hlášení o politické a vojenské situaci v Bílíně
(čj. 129/1918)
- 7 L. Pokštefl ze Světlé nad Sáz. si stěžuje na současné poměry, především v Sokole, ve svém dopise

Inv.č.

Kart.

- 7 útočí proti Židům, lidským neřestem, stranictví v národně, Němcům v Čechách, proti séměrům znárodnit půdu, proti šlechtě a zdůrazňuje své osobní problémy
(Šj. 132/1918) 1
- 8 J. Bartoš ve svém dopise žádá přísné potrestání všech, kdo se podíleli na útlaku českého národa, těch, "kteří nás vydávali v pospas Vídní, a kteří vedli na popravu a do kriminálu"
(Šj. 133/1918)
- 9 Koncept informace o přípravách k utvoření vojenského "jihoslovanského sboru"
(Šj. 144/1918)
- 10 Starosta "Škola" v Těmšíně P. Karásek v dopise vyslovuje svůj názor na venkovské poměry a podává návrhy na jejich úpravu
(Šj. 145/1918)
- 11 Okresní národní výbor v Kolíně upozorňuje na případ zneužití legitimace, vydané Národním výborem v Praze v prvních popřevratových dnech
(Šj. 146/1918)
- 12 Telegram zasláný ing. Fr. Vobořilem, informující o situaci české menšiny v Třebenicích a žádající pomoc a ochranu
(Šj. 155/1918)
- 13 Zmocněnec čs. státu ve Vídní posl. Tusar informuje, že intervenoval ve věci propuštění černochoců držených v pevnosti "Karlštejn" na Dyji
(Šj. 164/1918)

Inv.č.

Kart.

- 14 Velitel 1.čs.dobr. pěš. pluku setník Spálený upozorňuje na vystupování gen. Teisingera při slavnostní přímase pluku
(čj. 166/1918) 1
- 15 Genmjr. K. Šaop, býv. velitel muniční továrny v Kluzku podává "zprávu o opatřeních besprostředně nutných, aby zabezpečila se veškerá potřeba besdýmného práchu a výbušin (trhavých látek) k účelům vojenským a svláště národně hospodářským"
(čj. 203/1918)
- 16 Místní odbor Národní jednoty polusavské v Dobřanech žádá o možnost pronajmutí vojenských objektů pro účely spolkového a kulturního života české menšiny
(čj. 222/1918)
- 17 Spisovatel J. D. Zyka se přimlouvá za využití českých vojenských hudebníků, dosud sloužících u hudby 32. pěšího pluku v Pešti
(čj. 231/1918)
- 18 Krátké situační zprávy z Teresína, Písku, Jiřína
(čj. 240/1918)
- 19 Požitky bývalých arbských zajatců vykonávajících strážní službu u strážního oddělení v Jihlavě - informace
(čj. 249/1918)
- 20 Rozkrádání státního majetku na území obsazeném německou menšinou - oběžník presidia místodržitelství - presidia zemské správy politické ná-

Inv.č.

Kart.

- 20 rodního výboru v Praze (čj. 291,292/1918)
- 21 Leták svolávající schůzi do Lidového domu v Hybernské ulici a napadající rozhodnutí branného výboru zachovávat systém vojenských hodností (čj. 291/1918)
- 22 Leták - "Bratři ! Měňte si vnutit republiku. Volme krále. Vidíte co již teď si dovoluji ? Hanba republice ! Máme stále hlad". (čj. 302/1918)
- 23 Kniže Kinský dává k dispozici Národnímu výboru svůj "Pražský dům". (čj. 305/1918)
- 24 Dopis dr. Černického informující o situaci českých lékařů v Lublani, o postavení Československé legie a jejích akcích aj. (čj. 310/1918)
- 25 Generální velitelství čs. četnictva žádá Národní výbor v Praze, aby prostřednictvím denních listů vydal prohlášení na podporu autority četnictva (čj. 344/1918)
- 26 Hudební Matice Umělecké Besedy nabízí 200 výtisků "Tři českých zpěvů" od Vítězslava Nováka pro povzbuzení ducha vojáků vyslaných k obsazení Slovenska (čj. 375/1918)

Inv.č.

Kart.

- 27 Sokolská kupa Budečská žádá zaslání výstroje a výstroje pro sokolstvo na Kladensku - "Bratři jest třeba uvěřiti, že tu proti nám mohou vystoupiti tři živly, nevíme, který za nebezpečnější bráti : lůza, šervení a páni Němci" (Šj. 393/1918)
- 28 Generální ředitelství čs. dráh v Praze se žádá, aby nádražní úřady přesně vyšetřily odkud přijíždí vojenské transporty a zjistily jejich oficiální jméno a neohlášovaly je pod jmény, které si tyto samy přivlastnily (Šj. 394/1918)
- 29 Zpráva o výsledku výpravy do Chebu, podniknuté za účelem zajištění letadel a leteckého materiálu (Šj. 414/1918)
- 30 Zpráva o situaci v zajateckém táboře v Josefově (Šj. 419/1918)
- 31 H. Šebkové píše o situaci v Mariánských Lázních a nevhodném chování čs. vojska (Šj. 440/1918)
- 32 Telegram Hasy, člena národního výboru v Křeslavě žádající o posily proti skupině maďarského vojska, soustředěného v Trnavě
- 33 Likvidační komise pro válečný materiál při čs. vyslanectví ve Vídni informuje o průběhu jednání (Šj. 452/1918)

Inv.č.

Kart.

- 33 vyslanou všech států býv. rak.-uh. monarchie
(čj. 446/1918) 1
- 34 Pověření dr. Fr. Kadeřábka k jednání s národním
výborem v Lublani o postoupení části zbraní a
munice, nalézající se na území S.H.S., čs. státu
(čj. 447/1918)
- 35 Rytmistr Fr. Píala, velitel jízdní gardy v Mor.
Ostravě, žádá o zaslání "českých pevelů pro jíz-
dárnu" a přidělení několika lidí, kteří by se
hodili ke službě u jízdního oddílu
(čj. 448/1918)
- 36 Dr. K. Meissner, por. býv. 11. střel. pluku, refe-
ruje o chování Ukrajinců k transportu čs. vojáků
ze Lvova (nepřátelské) a chování Poláků (bez-
vadné)
(čj. 467/1918)
- 37 Vojské staniční velitelství v Kolíně informuje
o kritickém nedostatku uhlí a hrozných pokusech
uzocnit se uhlí násilím, žádá co nejdříve
obsazení uhelných pánví čs. vojskem
(čj. 516/1918)
- 38 Prezidium MNO nařizuje, aby odchodu Mackenssonovy
armády z čs. území nebyly činěny sebezonní pře-
kážky
(čj. 539/1918)
- 39 Ministerstvo spravedlnosti se obrací na MNO se žá-
dostí o zajištění oděvů a obuvi pro vězně a vězeň-
ské dozorce v pankrácké vězniči
(čj. 553/1918)

Inv.č.

Kert.

- 40 Pplk. K. Kroupa informuje o ukrutnostech ma-
ďarských vojak, ubíjení ruských a rumunských
sajatců, za I. svět. války
(čj. 554/1918)
- 41 Informace pro MNO, že 1. pluk Stráže Svobody
je sformován, návrh a dočasné jmenování dů-
stojníků pluku do vyšších hodností
(čj. 557/1918)
- 42 Výzva učitele ze Sokolnic u Brna ministru ná-
rodní obrany, aby bylo zřizováno druhé národ-
ní vojsko z řad Sokolstva - Národní gardy,
které by šelily především bolševikům. Na šd-
dosti je poznámka dr. Vaníčka, náčelníka So-
kola, že se tak již v jednotkách i kupačích
děje
(čj. 569/1918)
- 43 vojenské staniční velitelství v Kolíně se vy-
jadřuje k úvodníku "Vešerníka lidu", nazvaném
"Co je s vyživovacími podporami?" Klade otázku,
co bude s desetitisíci demobilizovaných vojáků:
"Co budou dělat, dnes v tuhé zimě, kdy není ani
polních prací, ani práce v továrnách, ješ nema-
jí šim provozovati výrobu, protože našim uhlím
hospodaří Němci, ani práce v řemeslech, kde není
teš dosti výrobního materiálu a nebo poptávky ?
Kam půjdou ti druzí, kteří nebudou moci býti
odkázáni na domov, v němš nebudou mít šim sa-
topit ? "
(čj. 574/1918)
- 44 A. Prágr, ředitel záložny v Kolíně, doporučuje
k dalšímu zkoumání otázku propuštění 5 důstoj-
níků ze služeb staničního velitelství v Kolíně

Inv.č.

Kart.

44 a navrhuje jejich další vojenské využití
(Šj. 607/1918)

1

45 Vyslanec Tuzar z Vídně oznamuje : "Dr. Hodža z
Budapešti oznámil vídeňskému vyslanectví česko-
slovenskému telefonicky, že francouzský velitel
ententového vojska v Budapešti dostal již ofici-
elní námi žádané vyrozumění od maršála Poche, že
československé vojsko na Slovači je součástí
ententové armády a že má právo jako takové obsa-
diti celé Slovensko".
(Šj. 641/1918)

46 Informace o vojenské a politické situaci v Che-
bu (Šj. 644/1918)

47 Vroční vojenské velitelství v Praze žádá MNO o
schválení zřízení pluků Stráže Svobody.- "For-
mace tyto, které pro bezpečnost míst, v nichž
jsou zřízeny, jsou velmi důležité, zřízeny
byly toliko na dobu 6 měsíců a doporučovalo by
se po mém soudu, aby členů těchto pluků bylo
použito po náležitém výcviku pro výcvik ostat-
ního vojska".
(Šj. 672/1918)

48 Vyšetření nepřístojností ve výkonu služby ná-
rodních strážů ve stanici Holešovice
(Šj. 681/1918)

49 Situační správa podle stavu ze dne 15.11. 1918 :
"Včera 14. listopadu ustavilo se Národní shro-
mádkání a prohlášena republika se všeobecným

Inv.č.

Kart.

49 souhlasem, proti němuž není v lidu vůbec od- 1
poru" ... " považujeme se za spojence čtyř-
dohody. Na základě toho jsme přesvědčeni, že
o nás platí ustanovení, pokud se týká § 3
podmínek příměří, totiž, že máme právo krajiny
nám připadající, pokud by tyto byly ohroženy
bolševismem, svými vojsky chrániti" ... "Na
Slovensku jest všeobecná obava, že Maďaři
vpadnou do území slováckého a že budou tam
pleniti" ...
(Šj. 702/1918)

50 Stílnost na poměry ve vojenské úschovně v ho-
lešovickém přístavu
(Šj. 739/1918)

51 Znění přísahy čs. vojska podle nařízení čs.
ministra války v Paříži, v zastoupení pode-
psal Ed. Beneš
(Šj. 773/1918)

1 9 1 9

52 Přijetí vyslance S.H.S. dr. Hribara prezidentem
republiky - zajištění vojenského rámce slavnosti
(Šj. 160/1919)

52 A Dr. Scheiner, gen.isp. čs. vojsk, se dotazuje
min. vnitra, jak nakládat s cizinci, patrně bol-
ševiky, kteří k němu přijíždějí z Ruska
(Šj. 145/1919)

Inv.č.

1919

Kart.

- 53 Doporučení ministru národní obrany ponechat pluky Stráže Svobody v konšné branné službě - "Pluky tyto, ač jim nebylo popřáno času k náležitému výcviku, dobře se osvědčily a konají platné služby na Slovensku".
(Šj. 502/1919)
- 54 Upozornění ministru financí na nedostatečné pohraniční prohlídky zavazadel, svláště na rakouských hranicích. Hrozí import bolševických tiskovin
(Šj. 503/1919)
- 55 Občané z České Lípy si stěžují, že dostávají jen německé chlebové a moučné lístky, "což působí velmi nepříznivým dojmem".
(Šj. 513/1919)
- 56 Upozornění na osobu pluk. ruské armády Němečka, vyloučeného z armády pro stranění posl. Dürichovi.
(Šj. 514/1919)
- 57 Návrh na jmenování plk. francouzské armády Philippe generálem čs. armády - koncept
(Šj. 515/1919)
- 58 Upozornění na odpor slovenského obyvatelstva vůči čs. vojsku, vyvolaný jednak "nemístným chováním" vojska, jednak podněcováním ze strany maďarské menšiny, zejména na Košicku
(Šj. 577/1919)

Inv.č.

1 9 1 9

Kart.

- 59 Vyšetřování zmišení obrazu císaře Karla z nemocnice v Emauzích, byl v r. 1918 přenesen do záložní nemocnice č. 3 u Bartoloměje (čj. 611/1919) 1
- 60 Radiotelegram (něm.) z Königsusterhausenu, došel 3.12. 1918, s informacemi o vývoji politické a vojenské situace ve střední Evropě (čj. 636/1919)
- 61 Účast vojáků - legionářů na veřejných politických schůzích, na schůzi branného výboru, kde se "... poukazovalo na povážlivé případy násilného vystupování vojáků na veřejných schůzích politických ... ", aby účast vojáků ve stejnakroji na projevech a politických schůzích byla zakázána (čj. 649/1919)
- 62 Generální inspektorát navrhuje, aby ZVV pro Slovensko bylo upozorněno na nevhodné zasahování čs. vojáků do náboženských poměrů na Slovensku - " na Slovensku šíří se agitace polsko - hlinkovské (katolická) a právě proto je zapotřebí, aby vojáci počínali si opatrně a nepopuzovali lid proti sobě" (čj. 1977/1919)

Název fondu	Najvyšší správce čs. vojak
Značka fondu	NS
Časový rozsah	1918 - 1919
Počet inv. jednotek	62
Počet evid. jednotek	1 kart.
Místo uložení	VNA, Invalidovna
Stav ke dni	1. 4. 1992
Fond uopořádal	Václav Sluka
Inventář sestavil	Václav Sluka
Stran	11
Strojopis pořídila	Blanka Sluková
Počet exemplářů	6
Vazbu provedl	Milošlav Šenfluk
Inventář schválil	Ivan Števíček, CSc.
Výtisk čis.	5